

ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Κοργιαλέναιο
Ιστορικό & Λαογραφικό
Μουσείο Αργοστολίου

ΕΚΘΕΜΑ ΙΟΥΝΙΟΥ 2022

Γιώργος Βαρλάμος, Προσωπογραφία Αγνής Μεταξά, 1971, ελαιογραφία σε καμβά, 92x72 εκ., Αστική Συλλογή, Δωρεά Υπατίας Δεστούνη, 1972, Α.Μ. 1240.1972

Σε ακαθόριστο βάθος απεικονίζεται μετωπικά ημίσωμη, ηλικιωμένη κυρία, να κοιτά λοξά προς τα αριστερά σε σχέση με τον θεατή και μακριά, να κρατεί με το αριστερό της χέρι μια από τις τρεις σειρές του μαργαριταρένιου κολλιέ της, ενώ το δεξί της με το δαχτυλίδι στον παράμεσο μόλις προβάλλει κάτω από τη λευκή μάλλινη εσάρπα της που τυλίγει χαλαρά το σώμα της πάνω από βαθυγάλανο φόρεμα. Το ωχρο καλοσχεδιασμένο πρόσωπό της, με μάλλον γενικευτικά χαρακτηριστικά, αποκτά ατομικότητα με τα γαλάζια μάτια της σε χρωματική αρμονία με το φόρεμά της, ενώ τα ολόλευκα μαλλιά της εναρμονίζονται με τη λευκή εσάρπα.

Η εικονιζομένη είναι η Αγνή Μεταξά (1873-1967), το γένος Μελισσηνού, μία από τις επιφανείς κυρίες του Αργοστολίου, οι οποίες το 1919 ίδρυσαν το Ορφανοτροφείο Κεφαλληνίας, και μητέρα της ευεργέτιδας Υπατίας Δεστούνη. Διδασκάλισσα στο επάγγελμα, ανέπτυξε πλούσια φιλανθρωπική δράση. Μετά τους σεισμούς 1953, πέτυχε την ανοικοδόμηση του κτηρίου του Ορφανοτροφείου. Για την πολυσχιδή δράση της (οργάνωση συσσιτίων κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, διεξαγωγή εράνων για φιλανθρωπικούς σκοπούς, έντονες προσπάθειες για την ευημερία των παιδιών κ.ά.) τιμήθηκε με τον Χρυσό Σταυρό του Βασιλικού Τάγματος Ευποιΐας.

Πρόκειται για επίσημη προσωπογραφία, η οποία καθώς καταλαμβάνει όλο τον ζωγραφικό χώρο, η εικονιζομένη αποδίδεται μνημειακά και καθώς δεν μένει καθόλου κενός χώρος στο πρώτο επίπεδο, η μορφή έρχεται πολύ κοντά στον θεατή, αν και ζωγραφίστηκε μετά τον θάνατό της. Κι αυτό το δηλώνει ο ζωγράφος με το βλέμμα της γυναίκας, η οποία, αν και είναι στραμμένη προς την πλευρά του θεατή, τον αγνοεί και κοιτάζει μακριά, πάνω και πέρα από το οπτικό του πεδίο. Έτσι την τοποθετεί σε έναν άλλο κόσμο, πέρα από τον ορατό και επίγειο. Το γαλάζιο χρώμα, εξάλλου, που κυριαρχεί επιτείνει τη μεταφυσική διάσταση του συνόλου. Η μορφή πλάθεται με το χρώμα σχεδόν επίπεδη, ώστε να αναιρείται η σωματικότητά της, να αποσπάται από τα επίγεια και να ανήκει στον κόσμο των ιδεών. Ο τρόπος που έχει ζωγραφιστεί, συνειρμικά, παραπέμπει στην αυτοπροσωπογραφία ως

Χειμώνας (1730-1731) της Βενετσιάνας ζωγράφου, Rosalba Carriera (1673-1757), έργο που απόκειται στην Πινακοθήκη Παλαιών Δασκάλων στη Δρέσδη.

Η Προσωπογραφία της Αγνής Μεταξά είναι μία από τις ευάριθμες γυναικείες προσωπογραφίες της Συλλογής του Μουσείου μας, όπου υπερτερούν οι ανδρικές προσωπογραφίες. Οι περισσότερες από τις εικονιζόμενες είναι απλές γυναίκες, συγγενείς επιφανών ανδρών, οι οποίες δεν έπαιζαν κανένα ρόλο στη δημόσια σφαίρα. Αντίθετα, η Αγνή Μεταξά ήταν μια δραστήρια γυναίκα που άφησε ένα φωτεινό αποτύπωμα στην κοινωνία της Κεφαλονιάς το πρώτο ήμισυ του εικοστού αιώνα και μετά τους σεισμούς 1953.

Ο Γιώργος Βαρλάμος (1922-2013), διακεκριμένος ζωγράφος και χαράκτης, με σπουδές στην Α.Σ.Κ.Τ. της Αθήνας και στο Παρίσι, υπηρέτησε με πάθος την τέχνη της χαρακτικής και την τέχνη του βιβλίου αλλά και τον σχεδιασμό γραμματοσήμων. Συνεργάτης του Γιάννη Κεφαλληνού στη σημαντική έκδοση *Δέκα Λευκαί Λήκυθοι του Μουσείου Αθηνών* (έκδοση 1956 σε 400 αντίτυπα), ανέπτυξε μεγάλη καλλιτεχνική δραστηριότητα και αναγνωρίστηκε διεθνώς.

Πηγές-Βιβλιογραφία

- Αρχείο Κοργιαλενείου Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου.
- *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τόμος 1^{ος}, Αθήνα, Εκδοτικός Οίκος «Μέλισσα», 1997, σ. 146 (λήμμα Γιώργος Βαρλάμος από Χρύσανθο Χρήστου).
- Για τα βιογραφικά της Αγνής Μεταξά, βλ. Ηλίας Τουμασάτος-Λάμπρος Σιμάτος, «Βιογραφικά σημειώματα προσωπικοτήτων που παρίστανται στα πορτραίτα», στο: Γιώργος Μοσχόπουλος (επιμ.), *Προσωπογραφίες και Συνθέσεις (18^{ος}-20^{ος} αιώνας)*. Συλλογή Κοργιαλενείου Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου, κείμενο Κώστας Ευαγγελάτος, Αθήνα, Κοργιαλένιο Ίδρυμα Κεφαλληνίας, 2004, σσ. 201-202.

Η Έφορος
Δώρα Μαρκάτου

